

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на три године 5 круна; ван земље 15 франка у злату.

Уредба: ОДБОР

Adressa: „Цетињски вјесник“ Cetinje, Adressat: „Le Courrier de Cetinje“ — Cetinje (Montenegro).

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 3.

ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 7. ЈАНУАРА 1912. ГОД.

ГОДИНА V.

Црна Гора — република!

Цетиње, 7. јануара

.....И никаква лична промјена не може помоћи Црној Гори.

Нбој је потребан један радикални преображај, којим би се ослободила једног извешајног издатка, који чини трећину (!) њеног државног буџета.

Црна Гора је сиромашна, и она не може, она не смије ни цареве жртвовати ни за књажевске, ни за краљевске, ни за царске титуле!

Шта да се ради? Једини је излаз у томе, да се *цетињски власници уклоне, да се уклоне пошто по то, и по сваку цијену*. И у борби противу њих не треба бирати средства, као што наши преци нијесу бирали средства у борби противу Турака.... Према таквим људима допуштена су сва средства одбране, *сва средства борбе*. Црна Гора је сиромашна и она с тога мора постати **република**. Ако црногорски народ може то створити, он ће се спасти; ако не може, он ће пропасти!

Тако од ријечи до ријечи узвикује један београдски Пашићев лист. Штета само, што није именовао и кандидата за предсједника Црногорске Републике! Ми као да га назиремо. Сјећамо га се, кад се гоњен под Обреновићима, сав јадан и биједан био доклатио до нашега Бара. Још су нам у памћењу његов калабрески клубук и његове пошљепане чакшире, које су издавале јакобинску ђуд својега постојања.

Црна Гора — република!

Сад су бар теразиски пјемонтези изашли на сриједу с отвореним картама. И непосвећени могу да виде, шта хоће.

Скупоћа издржавања монархистичког облика владавине у Црној Гори, само је средство, само лажан изговор, којим ваља обманути лаковјерне. Исто тако је лажан изговор прича о реакцији у нашој земљи. Све то потребно им је, да заведу безазлене овчиче и да залуде један дио омладине, који мисли њиховом главом, да би лакше дошли до својега циља. А тај су циљ отворено означени. *Цетињске власнике треба уклонити пошто по то, и по сваку цијену*. Кад то изврше, т. ј. ако изврше, онда ће они већ умјети паћи начин, да лаковјерноме свијету објасне, да *за сада* Црној Гори републиканска владавина још не би била корисна. Не траже теразиски пјемонтези у Црној Гори републику зато, што би били увјерени, да ће то за ову српску државу бити боље. Они би је тражили највише код своје куће, кад би знали, да ће отуда видјети користи. Напротив, у својој кући давају најцрну реакцију, и без суда и пресуде курикулом суде свему, што им се на дому не клања. Републику траже за Црну Гору не

ради републике, него ради тога, да би „уклонили цетињске власнике“. Пошто убиства, ма каква била, и ма противу кога била намерена, треба оправдати, то су смислили план, да за Црну Гору проповиједају републику, како би лаковјерни добили увјерење, да су „цетињски власници“ непотребни. Створи ли се такво увјерење у широким масама, онда бомбе изгледају као природно и оправдано средство у борби.

Откако је погинуо Краљ Александар и у Србији настало т. зв. „свето стање“, од тада се противу Црне Горе на сто разних начина примјењује речени систем.

Знали су да је тешка борба са Црном Гором и њеним власницима. Знали су да и најшире масе српскога народа као славу својега народа сматрају пјесника опште српске химне „Онама онамо!“ Знали су, да би сваки напад на званичну Црну Гору био осуђен од српскога народа. И зато су силом злата најприје освојили извјесна прљава пера, са силом обмана и агитација завели један дио омладине и понтељих јавних радника и од њих направили несвесне агитаторе своје абстрактне политике, својих власничких тежња и прегоњених. Пошто су дуго и дуго брљали све службене представнике ове земље и створили противу њих хајку, послани су на Цетиње бомбе. Ово је за њих било главно, а све друго споредно. Споредне су биле срамне лажи о продаји Ловћена Аустрији, о реакцији, о насилјима, тровањима, издајствима и т. д. јер је послужило као повод или изговор за истребљење цетињских власника, који тобоже тако раде. Главно им је било убиство и насилно уклањање. И зато су брљали не само главне власнике, него и све оне, који су им се ставили у вјерну службу. Њима по заповијести са Теразија нико не смије служити. Ако би се одлучно, мора бити обрљан и оглашен као издајник Српства.

Убилачки планови нијесу им успјели. Разбили су се о срећну свијест нашега народа. Разбили су се и о родољубље српскога народа, који је последије бомбашке и коланинске афере отворио очи и добро запазио, шта хоће теразиски пјемонтези. Запазио је, да њима није стало ни до какве слободе у Црној Гори, ни до сиромаштва Црногораца, за којима лију фарисејске сузе, ни до некаквих народних мученика. Друго нешто они траже; показали су то својим бомбама, и сада још јасније захтјевају, да се Црна Гора прогласи за републику и да се „цетињски власници пошто по то уклоне“. Као год што они проповиједају, да су за ту цијелу допуштена *сва средства борбе*, тако

ћемо и ми њима довикнути, да ћемо се латити свију средстава одбране! На куд пукне. Јер, кад теразиски кривци у овим озбиљним данима за Српство хоће да убаце нож и угарак у дом најближе браће и сродника, заиста не заслужују, да се према њима има каквих обзира.

Политичке вијести

Ситуација на Балкану

Турски листови доводе ове фантастичне вијести:

По сулисним вијестима с разних страна спрема се за прољеће у Македонији устанак. Бугарски, српски и грчки агенти пролазе земљом и агитирају против Турака. Цариградски службени кругови тврде, да међу њима има и тајанских планова, јер да би Италији добро дошао устанак у Македонији. Турска влада предузима енергичне мере да устанак угуши одмах у каченку те појачава све војне зборове, а нарочито оне на граници. Ни Арбанаси не мирују. Из Цариграда се јавља, да је неколико црногорских агитатора прешло границу и да спремају Арбанасе на устанак. Има и једна још непотврђена вијест, да се и Бугарска и Србија спремају за рат.

Као што се види, у страха се велике очи.

Све саме рајске!

Стање у Шпанији

У Барселони су још напредовали општим револуционим покретом, ако не буде помишљан покрет шесторице својих другова нека Кикега, који је био осуђен на смрт ради учествовања у револуционарном покрету у покрајини Валенсија. Пошто су прицетили озбиљни немири предао је Каналесијасов кабинет оставку препоруци краљу, да помишља Кикега. Краљ је то учинио и Каналесијас је опет предузео владине послове.

Кинеска револуција

Мандурска династија одрекла се дефинитивно престола. Млади цар је с чином двором кренуо у Јохол. У дипломатским се круговима држи, да је то пукли маневар, само да цар и двор сретно пређу границу а онда да ће поставити бој против револуционара. Свакако је сигурно, да садашња династија има много својих пријатеља нарочито на северу. Сад настаје питање, да ли ће велевласти прихвати нову републику.

Криза хрватске владе

По казивању политичара, који су о важним догађајима код хрватске владе добро обавијештени, сигурно је, да ће настати, и то врло скоро, промјена хрватске владе. Бан д-р Никола из Томашећ полази у Италију на опоравак на дуље вријеме. Када се врати, неће више бити бан.

Управу земаљских послова водиће Банов замјеник г. Левић из Чаврака, предстојник унутрашњих послова. Он ће и сабор отворити.

Чим се министар предсједник гроф Куен опорави од болестица операције у очима, повећше преговоре са саборским странкама, како би сабор био једнослојан за рад. Постигне ли се споразум, биће именован нови бан. Не дође ли до споразума, одложиће се, а ваљда и распустити хрватски сабор.

По мишњу д-р Томашећа неће тако скоро доћи до споразума с хрватском општинском бар не до таквог, какав би хтио гроф Куен.

Сада бар толико знамо, да је бановање д-р Николе из Томашећа завршено.

Избори у Немачкој

Готово сва свјетска штампа бави се резултатом избора у Немачкој, те нагињуће, да отаџина није било важне одлуке за унутрашња питања немачке политике, како је сад питање, каквим ће плетом уредити ужи избори. Немачки конзервативни кругови надају се, да ће се и либералне странке сложити против социјалних демократа тако, да они не добију код ужих избора предлог мандата. Социјалисти су пак увјерени, да ће и овим приликом добити више број мањ

дата. Државни канцелар Бетман-Холвег наглазно је у једној брзојавној вјештици досадашњем предсједнику рајхстага грофу Шверину жељу да се код ужих избора остварити грађанске странке.

Приликом избора за царевинске владе у Немачкој, коначно је изабрано 208 посланика и то: 17 конзервативаца, 5 чланова царевинске странке, 2 из економске уније, 79 чланова центрума, 15 Пољака, 4 национална либерала, 1 из „неистините аграрије“, 94 социјалиста, 7 Енглешана, 1 немачки Италијанац, 1 Данца, 1 члан федералне уније и 1 члан (из странака). Резултат избора је да се овако борба левнице против црног правог плетом није дефинитивно одлучена. То ће се тек моћи одлучити при ужим изборима. Имају наме 189 средова да се поведу у ужи избори. Хоће ли левница потпуно побједити још се не може предвидјети. Колосално појачање изашла је из избора социјално-демократска странка, која ће у новом вијећу сачињавати несумњиво најачу парламентарну фракцију. Она ће при ужим изборима учествовати у 113 средова и вероватно да ће се и ту знати појачати. Ко познате политичке прилике у Немачкој, тај се том и таквом исходу избора неће много зачудити и изненадити. Одвргнуте масе народне према овом бирократском егонизму у великој се мери манифестовала приликом избора. Одбацивање изборне реформе у Црској, недовољно старање око уређења царевинског осигурања и last non least антипатија народа према вођењу спољне политике, били су непосредни узроци и мотиви, који су водили масу изборној урми. Немачки власници и свемоћни племаћи досадашњег стања осјетили су, како се народ не да ни душевно ни економски да тиранише.

Нова влада у Француској

Деломична реконструкција кабинета Кајо није успјела, те је због тога наумијесније било да цео кабинет демисионира. Од свију француских активних политичара, који су долазили у комбинацију да саставе нову владу, имао је највише изгледа Рајмунд Поанкаре, коме је у сразмјерно кратком времену пошло за руком да састави владу. Поанкаре је као предсједник министарства предузео перфект за спољашњу политику; Бриан му је замјеник и уједино министар правде. Министарство унутрашњих послова водиће Стег, а министарство за радничке послове Леон Буржоа; Министар је министар војне, Делкасе за морину, Клон за финансију, Лебрин за колонизе, Пан за земљорадњу и Жан Дино за јавне послове. У дипломатским круговима симпатично је примљена вијест о оваквом саставу владе, нарочито с обзиром на околности, да ће спољна политика бити у рукама Поанкареа, који важи за озбиљног и сталоженог политичара. Томе ће се без сумње највише радовати Германија, која је већ страховала, да не дође можда на крају Делкасе, који би доново био камен спотикања и по немачком схватању повод за политичке авантуре и провокације.

Нови кабинет састављају све саме угледне личности, које уживају велику популарност и ауторитет. Француска је штампала задовољна тим више што је Поанкаре познат као врло опрезан и енергичан државник. Јучер је пред парламентом развио ново министарство свој програм, у ком се изјашњава, да се што прије рађају француско-немачки уговор ради Марка и постојине споразума са Швајцарском, те проведе изборна реформа.

Политичка ситуација у Турској

У комори турској одбиен је са 125 против 105 гласова предлог владин, да се измени устав. Према томе остаће 35 чл. у снази. Тај законски чланак одређује, да се комора само са одобрењем сената може распустити. То је први пут раз Младотурка и врло је сумњиво хоће ли идуће министарство бити састављено из Младотурка. По свој врлини да ће Сајид-паша одлучити; он и бижао „добротера“, а то су шаблонски симболи за свако демократирање.

Младотурка је странка имама при главовању само двадесет гласова у комори, док се за промјену устава наклања ваљант од двију трећина. Овај политички блок придружили су се и народности заступници. Очекује се распуст коморе,

али је питање, да ли ће на то пристати сенат. Подлога је врло критичан. Ако се комора распусти, сигурно је да ће влада поступити безобзирно против опозиције нарочито против штампе.

Срби о себи и другима

— Ко Србима убија добар глас у свијету —

Јесте ли читали, шта се догодило прије неке године у Лисабону? Усред бијела дана убили краља и наследилика пријестоло. После тога отјерали из земље младећа краља, који је био раван, кад му је погинуо отац и брат. Много се у Португалци крива због тога, па се ни до данас нису смирили. Па говори ли се што о томе по нашим новинама? Говори се, али онако као кроз зубе. А руже ли наше новине Португалце, да су убили, разбили и народ перета? О томе нико ни рече. Само се говори о нередима народним, о незадовољству народном, о неваљалим убијенога краља. Португалце нико не гди.

Јесте ли читали, како су Шпањолци бацили бомбу испод кола у којима је као младожења седио шпанолски краљ са младом својом?

Поводомеденог младог свадбено рухо било је поздрављају краљу оних, који су ту изишли. Па да ли се непрекидно пише о Шпањолцима како су убили краљева, како су народ пертали како у некултурни? Но новинама нашим бисмо се гласови о оном, што се догађа у Шпанији, али нико не ружи Шпањолце. Кој њих је непрекидно перета, по Барселони и Валенсији, али омет зато не пише о њима нико као дивљацима.

Јесте ли читали, како су убили талијанског краља, Умберта, онда данашњег краља, којегка честита и врло ваљана? Он бар није никоме скривао, није је какво зло учинио. Па омет, да ли сте читали о томе, како руже Талијане, да су дивљаци да су народ пертали, да су проваљаци, да су нецивилизовани? Наше новине пишу о томе, шта се догађа у Италији, али не руже талијански народ.

Нијесте ли чули како је страдао саксонски краљ? Побјегао му краљина саучиница његове дјеце. После напустила га, па се саксоније са другим. И тога је вјештице напустила, па се саксонија са једним мушкарцем, с којим се и венчала. Са се неким разишла. Па да ли наше новине руже за то саксонски двор? Да ли наше новине пишу о Саксонцима, да су пошљедњи народ, кад имају таку краљину? О свему оном писале су наше новине, а не руже Саксонце, није нишу о њима да су зато пошљедњи народ.

А јесте ли читали шта се догодило у њемачком царству? Кад се спомене њемачко царство, онда многи омах зине и избјеги очи, јер мисли да је то нешто необично. Па ето у томе њемачкоме царству пране куће прави људи били су опште: да, али то се не може ни казати, а то ће тек написати, толико је тачно и ружно што се тамо ради. Па омет па те најемце није се осудила погрда, да су дивљаци, да су некултурни, да неакуствују слободу.

Ма шта учинио који народ у свијету не руже се тако, као што се руже Словени, а нарочито Руси и Срби. Па знади се зашто се то чини? Особито зашто се руже Срби.

Може ли се сјетити, чија је то рачун да се Србима убија добар глас у свијету?

Које стоје Срби на путу, да не може да постане што хоће? Кад размислиш, само ће ти се казати. И онда се о Србима у тим новинама пише, како се ни о коме не пише. А ми не називамо, па прештампавано те њихове неправедне грдње и ружења.

А је ли нама ко крив, што сами себи убијамо глас, што сами себе ружимо?

Тако пише и представља нашу штампу познати српски лист „Привредник“ и тај су чланак довијели и многи српски листови. И ми им се придружимо, али не можемо, а да тај чланак мало не проментаришемо. Хоћемо поводом тога да подсетимо српску штампу на улогу оних листова што су отворили бесомучну кампању против Црне Горе и приликама у њој. А тај нам је чланак баш врло добро дошао, јер се све то може најгодније да примјени на држање познатог дјела југословенске штампе према нама.

У свијету се збивају разна чуда и нечеће скардности. И наша штампа претко свега тога ћутке прелази. Забиљежи то или не забиљежи. Али кад се тиче Црне Горе и прилика у њој, онда читаве ступце доноси и Црна Гора се најгордије ружи. Ма шта учинио који народ у свијету, не ружи се тако као што се у југословенској штампи ружи Црна Гора. Па знади се зашто се то чини? питамо на то ми.

Може ли се сјетити, чија је то рачун, да се Црној Гори убија добар глас у Српству и Словенству, антамо омет ми? Које стоји Црна Гора на путу да не постигне шта хоће? Кад размислиш, потовићуемо ми, само ће ти се казати. И онда се о Црној Гори у српским и југословенским листовима пише како се не пише чак ни о најљубим нашим непријатељима.

Је ли то српски, је ли то патриотски, антамо омет ми?

Служи ли се тако српској и словенској ствари и нашим југословенским националним идеалима?

Не! Напротив, тиме се служи само нашим општим непријатељима.

И оволико за намешта доста!

Словенство

Свескоколки слет у Прагу. Одбори, који су образовани за VI. свескоколки слет, који раде на припремама. Град Праг вотирао је у ту сврху 180.000 круна. Рачуна се да ће доћи на слет до 40 хиљада Словена. Простор вежбе вежбалиште 10.000 чланова и 4000 чланица. Прорачун за слет износи 650 хиљада круна. Само швајцарски слетко је 225 хиљада круна.

Нови намјесник. Намјеснички управитељ Маријан гроф Атеме дефинитивно је именовао за намјесника Далмације. У петак вечер пред намјесничком палатом свирали је војна музика, а к новом намјеснику дошла су војна и цивилна одасланства да му честитају. Сутра дан у вечер одуговлачио је нови намјесник са својом јактом пут Ријеке а одатле ће у Беч.

Љубрење — гнојење винограда

1. Корист од гнојења винограда

Нема сумње, да се виноград без љубрења не може ни замислити. Ко на то не мисли, тај боље нека и не почне.

свако вече при своје доласку у позорнице китицу љубичице са нитином. Попознати.

Зашто јој се не јавиш, што јој се не представиш? зашто би га често Арман.

Ах, нашта све то! Нашта да се упознајем? Како је живихна и весело парави, могла би ме само, овако болесно и туробно, познати. А нашта све то? Нека јој се само моје љубичице допадају, а ја ћу и даље остати «непознати»!

Љубица у почетку и не показиваше никакву пољку кити љубичице, коју хрдно добијаше. Шта зине бјеше равнодушна према свом тајном обожавачу.

Само у тренутку доброга расположења говорила је сјештећи се: «Ево поклона од од мог одсутног пријатеља!»

Али мало по мало мирисави гласним пламљиве љубави огледе је заимати и пробудити у ње радозналост.

Парад заволи га цијеће, и свагда га је послала, поносечи се тијем мирисним цијетићима, мислијим и драгоцијенијим од сјајних и еквоцијених поклона, које су јој сјади јени многобројни обожавачи.

Докле ће трајати та постојаност «непознатог», питала се често замишљено и по не стрепијети да једне вечери неће затећи китицу љубичице, на коју се бјеше сада толико навикала.

Главна је задаћа код рационалног љубрења да знамо како ваља љубрити, јер иначе нема велике користи од свег нашег љубрења.

Да то сазнамо, морамо начисто бити шта је смјер љубрења. Ми знамо, да човек многу храну извучи из земље и да из ове образује лозу, лист, грозд. То што је храну из земље одузела лоза, лист, грозд, то ваља земљи надокнадити иначе неће имати догодишње лоза што у себе да унесе.

Виноград засађен калемцима, без сумње је јачег пораста од наших старих винограда, јер је човек и лоза у калемака снажнија и бржнија и за то морамо за њу знајнију јачу земљу да приутогнимо. С тога смо превртали земљу, а због тога морамо и да љубримо.

Чокоту је најужнија она храна, која се из ових најважнијих хемијских тијела састоје, а то су: азот или нитроген, калцијум и фосфорна киселина. У колико земља више ових хемијских саставних тијела у себи има, у толико је земљиште боље и снажније, у колико чак мање, у толико је слабије и мршавије.

Да пак виноград засађен калемцима, јачу и снажнију храну тражи, него колико му и најбоље нађубрено земљиште може дати, ван сваке је сумње, те тако дакле морамо онолико, колико смо у току неколико година из земље изцрпјели, љубрењем допунити.

Бла земљишта могу се реће, а мршава слабија морају се чешће љубрити и то у оној мјери, у којој видимо, да нам један или други саставни дио из љубрења не достaje.

Свако љубре није једнако и не одговара свакој цијељи, јер горе речена три састојка нема у земљи никад у равној мјери.

Врло је важно и то, што хоћемо да постигнемо љубрењем: да ли обилатији род или бољу каквоћу рода или једно и друго. Да то можемо извести, ваља нам коју више рећи какво дјејство проузрокује овај или онај саставни дио љубрета.

Без сумње је најважнији азот или нитроген, јер, на име, помоћу њега постигнемо што богатију, обилатију бербу. Азот јачу унапређује развјатак чокота, образује лозу, лист и грозд. Међутим азот или никакко или штетно учите да добијемо изврсно род или како се то већ каже: бољи квалитет, и то онда, кад је он над љубице највише заступљен од осталих саставних дијелова, јер ушледе њега развија се само лоза, коју неисторно тјера на растење и развијање, а ушледе тога не може на лоза ни род да узре. Док лоза не узре, не може ни род сазрети, а на неисторног рода не можемо никад добити изврсно квалитет. Азота има много у животињским и биљним, дакле у шталским и тако љубице помаже љубрети, а може се и животињским начиним изготивити у јаким и врло јаким љубрету као што су: хилисалпјетер (chilisalpeter), суморно-киселина амонијак (schwefelsaures Ammoniak), одушено марвено и његово-ско љубре, уљане пољаче (oelkuchnn) и т.д.

Да може дати азота у себе да успеа, мара се љубре највише у амонијак (од тога се саставка и шири смрад из захода), а за тим у салитрену киселину да претвори. У главномо може се рећи, да земљишта ријетко од више азота или нитрогена имају, но ако у земљишту лоза и лист ваљено напредују, онда је то знак, да га у још довољној мјери у земљишту имаде, ако пак не, онда лоза у

И једне вечери занета не бјеше китице. Бланина је слугица и осјећала је, да се морало десити какво насреће. Умјесто љубичице, бјеше за њу једно писамце. Отвори га и прочита:

«Непознати!»
«Непознати се само Нико Терзић. Најав сам му ови за наредног савионо. Умро је овозиљуби некресно наше име. Сутра у 11 часова било сахрањено у гробљу Монтемарс.

Арман Сонијер.
«Непознати», кога није никада ни видјела. љубио ју је и умро је са њеним изазом на уснама. Бланину веома дирну овај догађај и то вече проводи суморна и нерасположена.

Сутра у 11 часова убоше у гробље једна мртвачка кола. За колница су ишли двоје: једно је била стара слугавица а друге мјераи друг. Бланина је стајала и чекала поред отворене раке. И када спустити сандук, она калече, помоли се топло и ушледе Богу и положи на сандук кити љубичице а са гренавица јој се спустити двије врели и перене сузе.

Сви људи

— Alfred Capus —

У канцеларији писавног судије. Судија, чувени доктор Домброзо је један злочиница кога су довели два жандарма.

у растењу попусти, грозд је ситнији, по да то је род изврсног и у квалитету бољи. — Исто тако, у којем земљишту много азота има, тамо и лоза и грозд много касније узријева и дошири квалитет у роду даје.

Што се пак калцијума тиче, то и он потпомаже растење лозе, листа и грозда, али скоро у истој мјери учине и на развјатак у квалитету изврсног рода. — Калцијума има у збољеним земљиштима увиек у довољној мјери, само у рехавом земљишту, особито у пијеску нема га баш одвише. Калцијума има у шталском и копношћу љубрету, по нарочито га има у (неуложеном) пенелу изгорелог дрвета.

Међутим фосфорна киселина нарочито учине на савијање лозе и рода и тиме допринио изврсношћу у квалитету добијеног рода. Фосфорне киселине има нарочито у стењу и камењу од базалта и трахита по гдје овог нема, тамо се мора испомолагати другим средствима. — Истина, фосфорне киселине налази се и у шталском, као и у копношћу љубрету, по према азоту сразмјерно много мање, те за то се мора на други начин, вјештачки начин доунавати. У марвеним костима имаде ове киселине доста а из њих се нарочито и прави у води лако растворетво фосфорне киселине тако звани Суперфосфот (Superphosphat) или коштаног брашно. Овај Суперфосфот много се израђује вјештачким путем, по ријетко се може добити прави и чист. Један искусан и многогалахти виноградар међутим преважачује домаћу израду Суперфосфота на овај прост начин, који ево нека је и нашим виноградарима знаи:

Наиме у свакој кући има остатака од китију марвених, које се иначе по нашем пехату на љубре баца. Међутим ваља ове кости преко године кунити и сачувати, а ако немамо, онда такове куповати. Кад настане зимско доба, онда се ове кости изнесу наоване у виноград, у којем се онда направи јепа нећ (фурна — соба) која је просјечно 50 с. м. широка, а 60 — 70 с. м. висока. Нећ се направити може од самога блата и плеве или се извече на цијла коразида употреби за тај посао. Ова нећ се у вие све више сужава, тако да нега на врху само мања отвор добије. С једне стране су доље врата, која су тако широка, да се кроз њих може проћи рјешетка (која се положи на сарај у нећ), на којој рјешетки стоје насланене кости, које се кроз горњи отвор баца на рјешетку. Онда се под рјешетком или сарајом погнали слама или пруже (лозе), од чега се кости уале и стану да гору. Кад се већ разгорело унутра, онда се затворе доље врата од нећ за то удешеним нећњаком — вратима од блага а исто тако и горње градо од отвора, да не лиже ватра јако, те кад тргне јака ватра, онда се помало отворе врата, да полагано догоривање потпомогнемо, при чему ваља нарочито пазити да пламен не лиже. — Чим кости догору, онда престане из нећ да се дими и онда ваља догореле кости ковадити и охладити. За тим се кости метну у авал и ситно истуцају, просију и онда имамо готово коштаног брашно.

Свакако треба најприје наложити ватру, да се нећ осуши и добро утрпе, па ће тада ићи правилније сагоревање, јер, главно је, да из китију пламен не лиже, а то се постижева тако ако се ватра и оцак онолико отворено држе, колико је нужно, да се сагоривање одржава, а да пламен не лиже. —

Осим суперфосфота или коштаног

Судија: — Знао сам вас, драги докторе, да ми помогнете у једном врло компликованом случају. Посматрајте овог младича. Петров је случај врло чудован. Убио је једну стару жену и оптужио је. А што је најгоре, признао је све. Па је ли тај човјек нормалан, докторе?

Доктор Домброзо: — Потпуно непоразан (Злочиницу) Покази те ми једна, пријатељу, (Злочиница исплава једна). Овај ово је један нарочито изолован случај. Једна је врло интересантан. Али, прећемо прво на почетне симptome. Дакле, пријатељу, ви сте убили једну стару жену.

Злочинац: — На докле ћу већ! Јесам, признао сам ето пута и останитеме сад на миру.

Доктор: — Човјек је врло болесан. Како одговара... (Блато). Будите мирни, младичу, не бојте се, ви ћете све наликити. Дакле, па шта сте радили кад сте је убили?

Злочинац: — До Бавола, по реткох да сам јој узео понав.

Судија (доктору): — Већте, признаје све... Просто перверзно.

Доктор: Препознају га. (Пита му пуца.) Има те ли често пазовоку?

Злочинац: — Понавје пића, вина.

Доктор: — Знао сам, а како је са овом женом?

Дневник

Био на ручку. Његово Краљ. Височанство Нашљедник благоизволио је данас на подне задржати се на ручку у дому генералађутанта г. бригадира Митра Мартиновића приликом данашње му славе.

Шеф Пресбирора. Њ. В. Краљ, Господар на предлог министра спољних послова г. Душана Грговића поставио је указом за начелника преског одјељења министарства спољних послова г. Милоша Живковића.

Срдечно поздрављамо одлуку Краљевске Владе и Народног Представништва за отварање овако важне и веома потребне државне установе, коју имају данас све модерне државе у свијету. Наша радост у толико је већа, што се на челу ове установе налази опробано лице, за које смо увјерени да ће своју спрему, способност и извјешбаност и на томе мјесту као и до сад улагати у корист интереса наше земље.

Турска и Ц. Гора. Спљетско „Наше Јединство“ у допису из Цариграда од свог сталног дописника о односима између Турске и Црне Горе доноси:

„Стани листови доносе, и Турци у то вјерују, да се Црна Гора спрема на рат да низ границе смјешта хране и муниције, и да малисорски главари долазе у Црну Гору на договоре за устанак против Турцима. У исто вријеме јављају о честим (!) сукобима (!) на граници камо Црна-Гора шаље војску „да изазове сукоб“.

„Турци на против шаљу војске и ратне спреме у близине Црне Горе, и говоре да је то ради Талијана, за сваки случај, али и ради Малисора и других арбанских племена који ће се можда бунити.

„Турци говоре и то, да шаљу војску на црногорску границу, да се избјегне сукобу са Црном Гором“.

„Са Цетиња доказују да није ништа истина о некаквој ратној спреми против Турске; ако симпатичну с Малисорима јер им добра желе, да их опет упућују да буду добри турски држављани, и да легално, без побуна, траже од владе што им је обећала, од које и Црна Гора тражи да изврши, према обвези, уређење граница, Бојане, и сушења скадарскога језера.

„То је све, а то је одвише далеко и нешто сасвим друго него изазивање у жељи за ратом.“

Лажне мјере. Уочи Нове Године образована је овд. општинска управна комисија за преглед свију мјера којима се служе трговци. Комисија је констатовала разне неправилности, међу којима вриједи забележити, да је један овд. лекар на сваки килограм хљеба, сира и др. укријепио 1¹/₂ дек. гр., те је имао 4 тегла те врсте. Кравци су рјешавањем заст. председника кажњени новчаном казном, коју су драговољно платили! Мало је неких овд. трговцама што су продавали црвљива бршња и бојадисана пића, него су се почели служити и *лажнимјерима!* Сигурно се нијесу надали да ће им се контрола извршити баци уочи Нове Године.

„Омладинско коло“. Читамо у „Дубровнику“ Бачка удружења кад су подигнута на здраву подлогу од непроцјениве су користи. Код великајех народа видимо, да нема једне средње школе или завода, а да је без њиховог удружења. Такав удружења имају увјек културну сврху. Ученици се, кад им вријеме допушта и у колико то не он сметамо школском напретку и дисциплини, састану, читају своје

саставке или оригиналне или пријеведе, претресају их и расправљају те се приправљају и нехотице на универзитетски живот. Још док су на школском клупама упознају се са многим питањима у животу, која би им касније више пута прекасно пред очи дошла.

Та бачка удружења имају своју библиотеку читаоницу, што им је најјачим потицајем на читање и што највише у њиховим младим срцима побуђује жељу за познавањем и знањем. Така су удружења обично под надзором професора. Сваком бачком састанку присуствује по један или два члана учитељског збора. И библиотека и читаоница тих удружења налазе се обично у школској згради, а ту се често одржавају и састанци.

Како нам с Цетиња јављају и на тамошњој великој држ. гимназији пред кратко вријеме оснивано је тако бачко удружење под именом „Омладинско коло“. Врло корисна ствар, те заслужује пажње.

Велика студен. Овијех дана није била велика студен само код нас. Била је и на страни. Из Лавова јављају, да је тамо била велика вијаница, да је читави промет био прекинут. И из Немачке јављају, да је било велике студени каква се од скоро не памти. Под снијегом су се и читаве куће рушиле. Па и у самој Америци било је такве циче зиме, да је било и људских жртава. У самом Њујорку налазе се у болницама више стотина људи промрзлих од силне зиме.

Годишња Скупштина. У извршењу чл. 24, у вези са чл. 25. правила, друштво „Цетињска Читаоница“ држаће у недјељу 15. јануара 1912., у 10 сати прије подне, у свом локалу, редовну годишњу скупштину. Дневни ред (чл. 26 и 27 правила): 1) Извјештај о управном раду; 2) извјештај о стању благајне и друштвене имовине; 3) извјештај о стању читаонице и књижнице; 4) извјештај надзорног одбора окупном стању друштва; 5) одлуке о горепоменутих извјештајима и давање разрјешница; 6) избор три члана за пријеглед рачуна, бројење гласова и овјеравање записника; 7) евентуалне и приједлози; 8) избор нове управе и надзорног одбора. Према чл. 28. друштва, правила скупштина ће рјешавати са онолико чланова, колико их буде дошло.

Од администрације. Још овај број шаљемо свима онима, који су до сада примили наш лист, а идучи број послаћемо само онима, који претплату положе.

Хајдуковић или Страхиња

Поријекло Никца хајдука

Довио сам да се у музеју на Цетињу налази мац Никца Страхиње, те заинтересован тиме одох у музеју да га видим, али се изненадах кад на њему видех ознаку, да је мац Никца Хајдуковића. Како по народном предању знам да у то доба у Црмнини није било хајдука Никца Хајдуковића, то је тај наслов погрешно стављен, ради чега се и надалимо побуђен, да на то јавно укажем, како би они, којих се то тиче, исправили, пошто се зна, да је било хајдука Никца Страхиње из бресте Страхиња, те је према томе и тај мац Никца Страхиње. Назад о томе свијетом и пресма „Никца хајдука“, која је већ раније била штампана у посебну књигу, а у којој се вели:

Прије тога деветдесет љета
Дигоме се хараџије Турци
Кадилуке своје облазише:
Пошто многе људе претазаше
На биецу Страхиња кулу
Народна Турци побацише.
Потуби се Никца Страхињају,
Одрже се Никца у хајдуке,
Хајдукова за женом свога.
Потуби горе на планину
Под Гројану високу планину,
Бе је црн своје сакрарио
На крају пута бе придо просута.

Нове паче Никца Хајдуковић, него
Хајдука Никца Страхиња.

Страхиња.

Одговор Г. РИСТУ С. ИВАНИШЕВИЋУ

Поштованим читаоцима и муштеријама.
17. промисли месеца изашао је чланак у 99. броју „Цетињског Вјесника“ у којем г. Ристо С. Иванишевић из Цетиња, износи, да је у мене купио некаку му просугу бачву вина. Поштовани читаоци: Ја сам г. Ристи Иванишевићу продао на дан 17. новембра 1911. год. двије бачве вина и неку количину ракије. Речено вино и ракију г. Иванишевић је истог дана примио у свом магацину, распечатио, прегледао и видио дво вина помешао са својим вином у његове бачве. Истог дана престала је моја даља фирма на томе нићу. Истинити су наводи г. Иванишевића да сам му све ниће продао под гаранцијом. Не само г. Иванишевићу него и свијема мојим муштеријама, па и којима будем и по данас из мог депозита продао, разумије се, кад би се анализа вршила над нићем, гарантујем док је под мојом фирмом.

Просуга бачва вина г. Иванишевићу на дан 15. децембра 1911. год. није била под мојом фирмом, него под фирмом његовом. То вино стојало је у магацину г. Иванишевића од 17. новембра до 1. децембра 1911. год. и тек тога дана послато је вино на анализу.

Поштовани читаоци и муштерије могу промислити шта је могло бити с вином у року од 14 дана. Г. Ристо Иванишевић не може ни с чим утврдити да је просуга бачва била по тежини онолика као кад је исту из мене примио. Што г. Иванишевић у својој изјави наводи, да је и пређе сујмао на то вино, т. ј. каже прије погоде, г. Иванишевић не може то ничим објаснити, јер сам ја из свог депозита за год. 1909—10. и 1911. распродао нића више од 100.000 перпера, па се у току овога времена није догодило ништа, осим са г. Иванишевићем!

Г. Иванишевић износи да је вино купио у Вуксана Прелевића, а већ се наша радња налази под фирмом „Насто Браћа Прелевићи“.

Оволико на објаву г. Риста Иванишевића.

Подгорица, 5. јануара 1912. год.

Насто Браћа Прелевићи.

Срце моје...

Срце моје, што је тоби
И како те мисли буче
Те си тако раздрхтало
У оситку зоре рујне;

Дан те вара пралима машта
Ци те муче спомени, паде —
Репи, врло још машта
Васкрсени се ли комаде?

И те пита, срце моје,
Да ли си још чула ошам
Батан тамна пој протече
А ошаму бјела данав —

На објеру ју опасих
У промисли бјелог руху
Распастих се од твојих
Домуја се у палатку.

Пут мене се од држао
Тако душо, тако душо
Би рекао чисто баше
Да на моје паде крајо,

Ал' од једном не постале
Изгуби се у облаку,
А ја остах, друже мили,
У палатки и у ираку.

На Лонбени, 15. јула 1911.

Ал. Ј. Дрецул.

Књижевност

Болеслав Ладновски. Овијех дана умро је у Варшави Болеслав Ладновски, један од најбољих полских драмца, одан од ране младости уметности читавим срцем. Традицију ове дубави за позориште попио је још из очевне куће. Отац његов Александар био је такођер изврзан драмца и драматски аутор, макар Розалија такођер драмца. И двије његове сестре, Александра и Бронислава, оставиле су имена у историји полског позоришта. Родом се г. 1841. у Пдоску. Наприје се посветио техници, али већ за рана напустио студије и посвети се позоришту, израући у глумачкој дружини свога оца у родном мјесту. Г. 1862. ступа на варшавско позориште, и ту уприто постепено постава права уметничка карактера са Шекспировим „Хамлетом“. Данас је доста ниће да га на најбоље његове драме, да се види колико је полска позоришна изгубила с Ладновским, кад је он био жив. Ту су Хамлет, Отело, Рихард III., Краљ Лир, Ромео, Корнолан, Макбет у Шекспировим драмама, даље Фрањо Мор, Краљ Едип, Мефисто, Боткет у „Марији Старт“ све до модерних драма из стране и полске литературе. У недјељу послане подне играо је још Ладновски у варшавском позоришту улогу Кордескога у „Обрани Ченстохове“ и ту га је обасуо пошљедњи аплауз публике, чији је био љубимак. Још у јутро критичнога дана прегледао је неке нове улоге. Сестра и савјешница, које појаше у јутро у град, пађу га на повратку гдје лежи на земљу. Била је срчана каци, која је раставила великога уметника од овога свијета. Сва полска позоришта, на којима је дјеловао Болеслав Ладновски, завилу су се у црно.

ровим драмама, даље Фрањо Мор, Краљ Едип, Мефисто, Боткет у „Марији Старт“ све до модерних драма из стране и полске литературе. У недјељу послане подне играо је још Ладновски у варшавском позоришту улогу Кордескога у „Обрани Ченстохове“ и ту га је обасуо пошљедњи аплауз публике, чији је био љубимак. Још у јутро критичнога дана прегледао је неке нове улоге. Сестра и савјешница, које појаше у јутро у град, пађу га на повратку гдје лежи на земљу. Била је срчана каци, која је раставила великога уметника од овога свијета. Сва полска позоришта, на којима је дјеловао Болеслав Ладновски, завилу су се у црно.

Разне вијести

Три велика љекара. Славни љекар Димулен био је на смрти. Око његове постеле више његових другова бијаху, хитали да му помогну, вудећи му своје услуге и препоручујући љекове. „Пријатељи моји,“ рече болесник слабом гласом, — „осећам да ми се крај већ приближава. Али једна ме мисао тјешти: Остављам послје себе три велика љекара“. Како се сваки од присутних надао да ће бити један од те тројице, сви се приближише постели напрегнутим ушима. „Драги и славни друже, говораху, кажи нам те љекаре, то ће бити за њих велика част“. Тада Димулен одговори: „Први се зове: Трезвјеност, други: Чистоћа, а трећи: Вјежбање“.

Године европских владара. Најстарији је владар цар Фрањо Јосиф I. којем је 81. година. Затим долази краљ румунски са 72, а онда пап, црногорски са 70. год. Данском краљу Фридрику је 68, српском краљу Петру и Сугтану по 67; грчком краљу Ђури 66, баварском краљу Огу и виртемберском по 63, шведском краљу Густаву 53, немачком цару 52, енглеском Ђуру и саксонском Фридрику Августу по 46; цару Николи 43, талијанском краљу 42, норвешком краљу Хакоњу 36, низоземској краљици Вилхелмини 31, шпанолском краљу Алфонсу 25 година.

Библиографски подаци Толстојевих дјела. Познато је већ, да су Толстојева дјела много издавана и преводјена скоро на све језике. Ипак су интересанти подаци, који се налазе у библиографији Толстојевих дјела од Драганова. Познато је већ, да су многи Толстојеви списи били забрањени, да се штампају у Русији, али ипак број штампаних примјерака само у Русији износи 3.666.912. Велики и познати роман: „Васкрсење“ доживио је до сада 36 издања у 277.450 примјерака; мала приповијетка: „Кавкаски заробљеник“ изашла је у 25 издања 228.000 примјерака. Јако су раширене и мале приповијетке: „Где је дуван, ту је и Бог“ (177.500 примјерака), „Газда и слуга“ (274.570 примјерака), „До чега људи жрве“ (170.300 примјерака), „Прилико жар“ (149.200 примјерака) и „Северозападне приче“ (113.000 примјерака). Толстојева дјела су преводјена на 45 језика. Нијесу преводјена само на европске језике, већ и на оријенталске, као на примјер на персијски, синдски, бенгалски и абисински. У европу је највише преводјено на енглески језик, налик 262. Затим долазе Немачка (121), Француска (156), Бугарска (48), Шпанија (38), Србија (36), Шведска (34), Данска 27, и тако даље.

Позив на претплату

Многим нашим претплатницима истиче претплата крајем овог мјесеца, те је већ вријеме да претплату обнове како им се не би лист за наступајућу 1912. годину обуставао. Администрација листа никоме без разлике не шаље лист на вересију, те ће зато даље шаљање обуставити свима онима, којима претплата свршетом овог мјесеца истече, а благовремено је не обнове. На лист је најгодније се претплатити код поште. Све поште примају претплату на наш лист како у земљи, тако и на страни. Цијена је листу за године за Црну Гору 5 перпера, а за иностранство 7¹/₂ перпера.

Цетиње, 11. децембра 1911.

Администрација „ЦЕТИЊСКОГ ВЈЕСНИКА“